

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ นันทิยา น้อยจันทร์¹ วันจักร น้อยจันทร์²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา E-Mail: nuntiya.no@ssru.ac.th

² สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา E-Mail: wanchak.no@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ โดยกำหนดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิค AIC และ PAR สัมภาษณ์เจาะลึก เสนวนากลุ่ม การสังเกต การจัดประชุมกลุ่มย่อย และการทดลองปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยอาศัย หลัก ตรรกะวิเคราะห์ และเชิงเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์จาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหาบรรยายเชิงเปรียบเทียบ ผู้วิจัยนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์รวมกันที่มีความสอดคล้องกัน ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำ บ้านไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีศักยภาพในด้านต่อไปนี้ 1) ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมประเพณี 2) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ : ศักยภาพ, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, ไทยทรงดำ, อำเภอชุมแสง, จังหวัดนครสวรรค์

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

Potentiality for Tourist Attraction Development of Thaisongdum Community, Ban Phaishing, Chumsaeng District, Nakhon Sawan Province

Nuntiya Noichun¹, Wanchak Noichan²

¹Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

E-Mail: nuntiya.no@ssru.ac.th

²Institute for Research and Development, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

E-Mail: wanchak.no@ssru.ac.th

Abstract

This research aims to study the potential for tourism development of the Thaisongdum Community, Ban Phaishing by identifying participatory action research (PAR). AIC and PAR techniques were used for data collection. Descriptive and content analysis based on logical analysis and comparative were used. Data collections were in-depth interviews, group discussions, observations, sub-group conferences, the experiment guidelines following. Data from the document also collected by using Thaisongdum information from the relevant paper synthesis, content analysis, comparative narrative presentation, and coherent synthesis. The study found that potential for tourism development of Thaisongdum, Ban Phaishing, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province has potentials as follows: (1) potentials for development as cultural tourism sites, (2) community participation potentials.

Key words: Potentiality, Tourist Attraction Development, Thaisongdum Community, Ban Phaishing, Chumsaeng District, Nakhon Sawan Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี (กาญจนา แสงลิมสุวรรณ ศรีนยา แสงลิมสุวรรณ, 2012)

ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่พูดภาษาตระกูลไท เป็นชนชาติไทยสาขาหนึ่ง เรียกว่า พวกผู้ไท ซึ่งแบ่งออกตามลักษณะสีของเครื่องแต่งกาย เช่น ผู้ไทขาว, ผู้ไทแดง และผู้ไทดำ เป็นต้น ผู้ไทดำ นิยมแต่งกายด้วยสีดำ จึงเรียกว่า ไทยทรงดำ หรือ เรียกได้หลายชื่อเช่น โข่ง, ช่ง, ไทยโข่ง, ไทยช่ง, ลาวโข่ง, ลาวช่ง, ลาวทรงดำ และ ลาวพุงดำ คำว่า โข่ง สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ช่ง” ซึ่งแปลว่า กางเกง เพราะเพราะชาวไทยทรงดำนิยมกางเกงทั้งชายและหญิง คนไทยและลาวพวนจึงเรียกว่า ลาวช่ง ซึ่งหมายถึงลาวนุ่งกางเกง ต่อมาเพี้ยนเป็น ลาวโข่ง เหตุที่เรียกไทยทรงดำว่า ลาวโข่ง เพราะคำว่า “ลาว” เป็นคำที่คนไทยทั่วไปใช้เรียกคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น แต่ชาวไทยทรงดำถือตนเองว่าเป็นชนชาติไทย จึงนิยมเรียกตนเองว่า ไทยโข่ง หรือ ไทยทรงดำ (ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์, ขุนนางโข่ง, 2549, สำนักพิมพ์เพชรภูมิ, หน้า 16-35.)

ชุมชนชาวไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ หมู่ ๒ ตำบลไผ่สิงห์ จากคำบอกเล่าของชาวบ้านบริเวณนี้กล่าวว่า ในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ดอน มีป่าไผ่ และสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีนายพรานชื่อ สิงห์ ผู้มีความชำนาญในการดำรงชีพในป่าได้มาพักอาศัยอยู่บริเวณป่าแห่งนี้เป็นคนแรก ต่อมาชาวไทยทรงดำ ชื่อตาพัก – ยายซ้อย ได้อพยพจากบ้านโคกคม จังหวัดเพชรบุรี และได้สร้างบ้านเรือนอยู่ร่วมกับพรานสิงห์ และชาวไทยทรงดำรุ่นหลังต่อ ๆ มา จึงทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะประเทศ และผู้คนพบ คือ บ้านไผ่ตาสิงห์ ต่อมาเพี้ยนเป็น บ้านไผ่สิงห์ จนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน รูปแบบที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่น่าสนใจอีกกลุ่มหนึ่ง

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายแล้ววัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนที่เข้มแข็งยังเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถนำมาบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนตระหนักถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม อย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนชาวไทยทรงดำ บ้านไผ่สิงห์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา

วารสารสุนันทาวิชาการและวิจัย
Suan Sunandha Academic & Research Review

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำ บ้านไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเก็บข้อมูล โดยใช้เทคนิค AIC และหรือ PRA สัมภาษณ์เจาะลึก เสนวนากลุ่ม การสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อย และ ทดลองปฏิบัติการตามแนวทางที่ได้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลระดับชุมชนเพื่อให้ได้แนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนทางในการศึกษาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการอภิปรายอ้างอิง

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ศึกษาได้จากการเก็บข้อมูลโดยตรงจากประชากรที่ศึกษา และเป็นการศึกษารายละเอียดต่อเนื่องจากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมและเครือข่ายการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1.กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ได้แก่ ครู อาจารย์ พระสงฆ์ ผู้เฒ่าผู้แก่
- 2.กลุ่มผู้รู้ด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ
- 3.กลุ่มผู้ประกอบการภาครัฐ ประกอบด้วย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครสวรรค์ การท่องเที่ยวเอกชนและ
- 4.กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง

แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร โดยการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ อินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ มีบุคลากรประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอูมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้บริหารโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ใช้เพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลในประเด็นการร่างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอูมแสง จังหวัดนครสวรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สัมภาษณ์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
2. จัดประชุมกลุ่มย่อย สอบถามและสัมภาษณ์ศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอูมแสง จังหวัดนครสวรรค์
3. ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อกำหนดร่างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอูมแสง จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยอาศัย หลัก ตรรกะวิเคราะห์ (Logical Analysis) และเชิงเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์จาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหาบรรยายเชิงเปรียบเทียบ ผู้วิจัยนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์รวมกันที่มีความสอดคล้องกัน และมีความเป็นไปได้ที่สรุปออกมาเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอูมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัย

จากการจัดประชุมโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการศึกษาศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไผ่สิงห์ ประธานชมรม ไผ่สิงห์ ประธานชมรมไทดำกลุ่มภาคเหนือ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่สิงห์ ครูโรงเรียนวัดคลองเกษมเหนือ และตัวแทนประชาชนในชุมชน ตำบลไผ่สิงห์ พบว่าชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ศักยภาพในการนำเสนอด้านวัฒนธรรมประเพณี

การจัดการวัฒนธรรมประเพณีการท่องเที่ยวแบบเดิมที่ดำเนินการอยู่จัดการต้อนรับผู้เข้ามาเยี่ยมชมวัฒนธรรมประเพณีในหมู่บ้าน จัดตามศักยภาพที่มีอยู่โดยผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมนั้นต้องมีผู้มาติดต่อแจ้งข่าวให้ทราบก่อนว่าจะมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมวัฒนธรรมประเพณีในหมู่บ้านทางผู้นำกลุ่มก็เดินบอกกลุ่มไทยทรงดำให้จัดเตรียมอาหารการกิน การแต่งกาย เครื่องจักสาน เครื่องทอ และผ้าทอ เช่น เครื่องทรงต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยทรงดำในหมู่บ้านพร้อมต้อนรับผู้มาเยี่ยมชม และเมื่อผู้มาเยี่ยมชมมาเที่ยวก็จะจัดการแสดงให้ชม โดยไม่เรียกหรืออวดราคาเข้าชม และการแสดงต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เข้าชมได้ดูรวมถึงอาหารการกินที่จัดต้อนรับขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้เข้าชมจะเห็นใจและหยิบยื่นมาให้ และก็จะเป็นในลักษณะนี้ทุก ๆ ครั้งที่มีผู้เข้ามาชมดูวัฒนธรรมของไทยทรงดำในหมู่บ้าน

1.1 ด้านประวัติความเป็นมา อธิบายประวัติ ความเป็นมา ประเพณีและวัฒนธรรมไทยทรงดำ เพื่อเป็นการสร้างความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ให้นักท่องเที่ยวทราบ

1.2 ด้านของที่ระลึก ของที่ระลึกจะเป็นของฝากสำหรับผู้เข้ามาเยี่ยมชม จะมีเพียงให้ดูว่ามีของใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของที่ใช้ประกอบการละเล่นพื้นบ้านเท่านั้น แต่จะไม่มีขายเป็นของฝากกลับไป แต่ทางชุมชนได้เสนอความคิดเห็นให้การจัดทำของที่ระลึกซึ่งเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ประกอบพิธีต่าง ๆ โดยให้ผู้เยี่ยมชมฝึกทำด้วยตนเอง โดยทางชุมชนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้

1.3 ด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียกขวัญไทยทรงดำ พิธีกรรมที่ไทยทรงดำใช้เป็นจุดขายในการต้อนรับผู้เข้ามาเยี่ยมชมนั้นเป็นการเรียกขวัญโดยใช้สายสิญจน์ผูกข้อมือ และจะมีผู้เฒ่าแต่งกายชุดไทยทรงดำที่เป็นเอกลักษณ์ของพิธีกรรม และจะมีการเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อการรับรู้ในพิธีกรรมและสร้างความสุข ความอบอุ่นใจ ความสบายใจให้กับผู้เข้ามาเยือน และการตอบรับของผู้มาเยือนจะพึงพอใจมาก และมีความสุขที่ได้เข้ามาในหมู่บ้านไทยทรงดำ

1.4 ด้านอาหาร จัดเลี้ยงอาหารให้นักท่องเที่ยว โดยให้ชาวไทยทรงดำจัดทำอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของไทยทรงดำ ที่มีรสชาติอร่อย เพื่อสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

1.5 **ด้านการแสดง** เพื่อสะท้อนให้เห็นประเพณีวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยจัดให้มีการแสดงของเยาวชนซึ่งมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยทรงดำ เช่น การแสดง การรำกลอน-พ็อนแคน การแสดงตลก

1.6 **ด้านการละเล่นพื้นบ้าน** ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นประเพณีวัฒนธรรมไทยทรงดำ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทยทรงดำได้เช่นกัน โดยจัดให้มีการละเล่นของเยาวชน และเชิญชวนให้ผู้นักท่องเที่ยวร่วมเล่นกับเยาวชนไทยทรงดำ เช่น การเล่นคอน การเล่นผีมดแดง การเล่นตะกร้อ การเล่นสะบ้า

1.7 **ด้านภาษา** ชาวไทยทรงดำ ยังมีการใช้ภาษาไทยโชนีในการติดต่อในกลุ่มไทยโชนีด้วยกัน
นำเสนอภาษาไทย
โชนีที่เป็นตัวอักษร การเขียน การอ่านให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา

2. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างมีระบบ เกิดจากคนรุ่นเก่าที่อยู่ในชุมชน ที่ยังมีความรัก ความผูกพันในวัฒนธรรมทางศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ที่สืบทอดกันมา สิ่งที่สำคัญในการจะพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จะต้องมีการจัดการความรู้และสร้างความตระหนักเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวที่เป็นระบบ โดยกำหนดคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 เยาวชนไทยทรงดำมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยทรงดำ และมีความตระหนักที่จะสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนการถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้

2.2 เยาวชนไทยทรงดำได้รับความรู้เกี่ยวกับวันธรรม ประเพณีไทยทรงดำยิ่งขึ้น

2.3 เยาวชนไทยทรงดำได้รับการฝึกฝน การนำเสนอความรู้เกี่ยวกับไทยทรงดำให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบ

2.4 เยาวชนไทยทรงดำ ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ในการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมและการถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้

สรุปผลการวิจัย

วัฒนธรรมชุมชนไทดำ บริบทชุมชนไทยดำไผ่สิงห์ที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้น เป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ที่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ งานศิลปกรรม การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลงานประเพณี งานศิลปหัตถกรรม และสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอภินิหารของคนใน

ชุมชน เป็นต้น โดยที่ชุมชนไทดำได้สิ่งที่ยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง แต่จำเป็นต้องมีการทบทวนศักยภาพในแต่ละด้านอย่างจริงจัง เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เช่น การแต่งกายโดยส่วนใหญ่คนแทบทุกวัยในชุมชนไม่นิยมแต่งกายชุดไทดำ ซึ่งสามารถซื้อหาและทอใส่เองได้ หรือสามารถสร้างอาชีพของคนในชุมชนเมื่อมีการส่งขายตามร้านหรือเมื่อมีการสั่งซื้อ สำหรับภาษาไทดำที่ใช้ในการพูดคุยก็เช่นเดียวกัน คนที่ไม่ได้อยู่ในวัยกลางคนจะไม่ใช้ภาษาถิ่น หรือ ภาษาไทดำ เพราะเห็นว่าล้าสมัยและมีการส่งบุตรหลานไปโรงเรียนถูกสอนให้พูดภาษาไทยกลาง ส่วนที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม จากลักษณะบ้านแบบดั้งเดิมเปลี่ยนเป็นตึก หรือบ้านสมัยใหม่ ครึ่งตึกครึ่งไม้ แสดงออกถึงความทันสมัยของเจ้าบ้าน ขาดความเป็นอัตลักษณ์ของที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม และประเพณีต่างๆ ก็ถูกปรุงแต่งให้แตกต่างจากประเพณีที่มีมาแต่โบราณ

อภิปรายผลการวิจัย

ชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้ 1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ไทดำไผ่สิ่ง ประกอบด้วย การรวบรวมเครื่องจักรสาน เครื่องแต่งกาย ประวัติความเป็นของไทดำ (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) การบริหารจัดการศูนย์ จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์โดยใช้กรรมการชมรมไทดำ จัดให้มีบุคลากรท้องถิ่นที่ให้ความรู้ไทดำและผู้ดูแลศูนย์ฯ สามารถจัดหารายได้และเงินสนับสนุนจากไทดำภาคเหนือ มีการจำหน่ายเสื้อผ้า ของใช้ไทดำและมีการส่งเสริมอาชีพ 2) จัดงานประเพณี ฮีตคองไทดำ กิจกรรมตามเทศกาลประจำปีและอาหารไทดำ โดยจัดทำตารางหรือปฏิทินประเพณีช่วงเดือนต่างๆ ซึ่งจะจัดประเพณีเสนเรื่อนในเดือน 4,6, 8,12 และประเพณีข้าวใหม่ 3) จัดทำสื่อการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับ ททท. จัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ ททท. จังหวัดนครสวรรค์แผ่นพับป้ายประชาสัมพันธ์ประจำชุมชน และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานราชการอื่น ๆ 4) พัฒนาและเปิดสอนหลักสูตรภาษาไทดำในโรงเรียน โดยการจัดทำหลักสูตรไทดำด้านภาษา ศิลปะ หัตถกรรม ประเพณี ดนตรี (แคน) เปิดเรียนภาษาพูด เขียน ไทดำ เรียนรู้ชุดเครื่องแต่งกายไทดำ และมีจัดการแสดงพื้นเมืองเป็นไปในทิศเดียวกับงานศึกษาของ (กรกฎ แพทย์หลักฟ้า, พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริและ สาสิต ทิมวัฒนบรรเทิง, 2559) ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร พบว่า ชุมชนร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะคือ 1) ร่วมค้นหาตัวตนและแนวทางการพัฒนาชุมชน เพื่อค้นหาคู่จุดเด่นและรูปแบบในการพัฒนา ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านทัศนคติทางบวกกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) กำหนดแผนพัฒนาและสื่อสารแผนต่อชุมชน เพื่อร่วมกันจัดทำวิสัยทัศน์และพันธกิจชุมชน จัดกิจกรรมกระตุ้นการมีส่วนร่วม,รวบรวมข้อมูล

ชุมชนประสานเครือข่ายความร่วมมือและประชาสัมพันธ์เพื่อจัดทำพินิจชุมชน ก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนด้วยกันและต่อหน่วยงานภายนอกอย่างชัดเจน 3) การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาทางกายภาพ เพื่อสื่อสารชุมชนและหาแนวทางอนุรักษ์อาคารและพัฒนากายภาพของชุมชน ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านการปิดกั้นของชาวชุมชนบางกลุ่มจากกระบวนการสื่อสารในชุมชนที่ขาดประสิทธิภาพ 4) กระบวนการมีส่วนร่วมธุรกิจของชุมชนเพื่อชุมชน มีการฟื้นฟูเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านผลประโยชน์ของชุมชนทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและก่อให้เกิดธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันในกระบวนการทำงานของชุมชนที่ผ่านมา ชุมชนดำเนินการบรรลุตามเป้าหมาย

เช่นเดียวกับ (ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พชรินทร์ เสริมการดี 2013: 97-112) ศึกษาเรื่องการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดนและบ้านโดนปหานัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูลพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทุ่งมะปรางและบ้านโดนปหานันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ด้าน 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรสร้างจุดเด่นของพื้นที่โดยนำธรรมชาติมาเสนอเป็นจุดขาย ปรับปรุงความสะอาดและภูมิทัศน์ให้สวยงามและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน 2) ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวและ 3) ด้านการพัฒนาการตลาดจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชน เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน และจัดทำคู่มือแผ่นพับ ใบปลิวและพัฒนาเว็บไซต์สำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีแนวนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อการวางแผนและการดำเนินงาน ควรมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และจัดให้มีกลไกที่สำคัญของผู้ประกอบการท่องเที่ยว ในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างชุมชนบ้านทุ่งมะปรางและชุมชนบ้านโดนปหานัน.

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมชุมชนไทดำ บริบทชุมชนไทยดำไม่สิ่งที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวนั้นเป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ที่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ งานศิลปกรรม การแสดง การละเล่น

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

พื้นบ้าน เทศกาลงานประเพณี งานศิลป หัตถกรรม และสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอรรถาธิบาย
ไมตรีของคนในชุมชน เป็นต้น มีงานศึกษา การบริหารจัดการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่ตอบสนอง
ความต้องการ ของนักท่องเที่ยวและชุมชน (พรรณทิมา วรรณสุทธิ์และ วลัยลักษณ์ พันธุ์, 2559) กลยุทธ์ทาง
การตลาดที่ใช้ดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาท่องเที่ยว อันดับแรก คือ ราคา มีหลายระดับให้เลือกเหมาะสม/มีการแจ้งราคา
ไว้อย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้ให้บริการมีทักษะในการสื่อสารอยู่ในระดับดี/มีอรรถาธิบายดี และจัดสถานที่ให้
เหมาะสม/มีความสวยงาม/สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือ ชุมชนให้ความสำคัญหรืออาจต้องขยายฐาน รองรับ
นักท่องเที่ยวต่างชาติ ศศิธร เจตนาพันธ์(2557) ศึกษาเรื่อง แนวทาง ส่งเสริม การ ท่องเที่ยว สา ห รับ
นักท่องเที่ยว ชาว จีน ใน เขต กรุงเทพมหานคร พบว่า เริ่มมีการอนุญาตให้ชาวจีนแผ่นดินใหญ่เดินทางไปยังเกาะ
ฮ่องกงและมาเก๊าได้ ในปีค.ศ. 1983(พ.ศ.2526) และอนุญาตให้ชาวจีนเดินทางมาประเทศไทยได้ในปี พ.ศ.2531
ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการเดินทางออกนอกประเทศของชาวจีน พบว่ามี 7 ข้อ ได้แก่ การผ่อนปรนข้อ
กำหนดการเดินทางออกนอกประเทศ ADS (Approved Destination Status), การขยายตัวของชนชั้นกลางของ
สังคม, การมีช่วงวันหยุดยาวที่เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยว, การเกิดขึ้นของรายการทัวร์ราคาประหยัดมายัง
ประเทศหลาย, การออกกฎหมายการท่องเที่ยวฉบับใหม่, นโยบาย Go West Policy และการเปิดเที่ยวบินเพิ่ม
จำนวนมากในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม สำหรับแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวจีน ผู้วิจัยได้
แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้าน
หน่วยงานภาครัฐและด้านการจัดการ.

แม้ว่าชุมชนไทยทรงดำได้สิ่งที่ยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง แต่จำเป็นต้องมีการทบทวนศักยภาพใน
แต่ละด้านอย่างจริงจัง เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เช่น การแต่ง
กายโดยส่วนใหญ่คนแทบทุกวัยในชุมชนไม่นิยมแต่งกายชุดไทดำ ซึ่งสามารถซื้อหาและทอใส่เองได้ หรือสามารถ
สร้างอาชีพของคนในชุมชนเมื่อมีการส่งขายตามร้านหรือเมื่อมีการสั่งซื้อ สำหรับภาษาไทดำที่ใช้ในการพูดคุยก็
เช่นเดียวกัน คนที่ไม่ได้อยู่ในวัยกลางคนจะไม่ใช้ภาษาถิ่น หรือ ภาษาไทดำ เพราะเห็นว่าล้าสมัยและมีการส่งบุตร
หลานไปโรงเรียนถูกสอนให้พูดภาษาไทยกลาง ส่วนที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม จากลักษณะบ้านแบบ
ดั้งเดิมเปลี่ยนเป็นตึก หรือบ้านสมัยใหม่ ครึ่งตึกครึ่งไม้ แสดงออกถึงความทันสมัยของเจ้าบ้าน ขาดความเป็นอัต
ลักษณ์ของที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม และประเพณีต่าง ๆ ก็ถูกปรุงแต่งให้แตกต่างจากประเพณีที่มีมาแต่โบราณ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้พบว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ยังมีปัญหาและต่างๆ มากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เนื่องด้วยจากการวิจัยถึงเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ จากผลการศึกษาพบว่าในชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ยังต้องการงบประมาณเพื่อมาสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นควรมีหน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณทางการท่องเที่ยวในชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม หรือมีเขื่อนั้นหมู่บ้านควรหาทางเลือกที่เพิ่มมากขึ้น ถึงหน่วยงานต่างๆ ที่หมู่บ้านจะขอความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานจากรัฐหรือหน่วยงานจากเอกชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในหมู่บ้าน

2. สมาชิกทุกคนภายในหมู่บ้านควรร่วมมือกันในการรักษาเอกลักษณ์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมให้อยู่คู่กับชุมชนไทยทรงดำบ้านไผ่สิงห์ตลอดไป ไม่ควรรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามากนัก ส่วนนี้จากการวิจัยทำให้ผู้วิจัยเห็นเกรงถึงเรื่องการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมที่แทรกซึมหมู่บ้าน

3. ชุมชนมีความสนใจจะเป็นแรงขับเคลื่อนต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแต่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นควรมีหน่วยงานให้การสนับสนุนให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

References

- Chetanont, S. (2014), "Promoting Tourism for Chinese tourist in Bangkok", 1st Suan Sunandha Academic National Conference, Vol.1, No.1, Pp.121-128
- GlumKlomjit, T. & Pengkaew, L. (2006) *Khunnansong*, Petchphumi, Petchburi, Pp. 16-35
- Phaetlakfah, K. Suphassetthasiri, P. and Thimwattanabuntherng, S. (2016), "Community Participation in Arts and Culture Learning Resource Development: Case Study of Communities along Chanthabun Riverside", *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, Vol.8, No.2, Pp.7-18

วารสารสนนันทราชากการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

- Saenglimsuwan, K. & Saenglimsuwan, S. (2012) , “Sustainable Cultural Heritage Tourism”, *Executive Journal*, Vol.32, No.4, Pp. 139-146
- Singsaktrakul, P. & Sermkarndee, P. (2013), “The Study of Potentiality and Conservation Tourism Development Approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong District in Satun Province”. *Suthipatithat Journal*, Pp. 97-112
- Wannasut, P. & Panturee, W. (2016), The Tourism Administration of Sukhothai Historical Park Based on the Tourists and Community Demands. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University* Vol.8, No.1, Pp.98-109
- Wattana, S. , Yensabai, A., Thimwatbunthong, S. and Phaetlakfa, C. (2016), “A Community Potentials for the Development of the Cultural Tourist Attractions in Mae Chaem District Area, Chiangmai Province.” *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, Vol.8, No.1, Pp.83-96